HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דפחיא למאן יהבו ליה ביעי דשחוטה אתא לקמיה דרבי אמי אמר להו מקח טעות הוא והדר פשיטא מהו דתימא האי לאכילה קא בעי להו והאי דקאמר דפחיא משום דצריבן למאי נפקא מינה למיתבה ליה ביני ביני קמ"ל ההוא דאמר להו ביעי דדכרא למאן ביעי דדכרא למאן יהבו ליה ביעי דספנא מארעא אתא לקמיה דרבי אמי אמר להו מקח טעות הוא והדר פשיטא מהו דתימא האי לאכילה קא בעי להו והאי דקאמר דדכרא משום דשמינן טפי למאי נפקא מינה למיתבא ליה ביני ביני קמ"ל ואי בעית אימא מאי עם יציאתה נגמרה עם יציאת רובה נגמרה וכדרבי יוחנן דא"ר יוחנן א)[א]ביצה שיצאה רובה מערב יום טוב וחזרה מותרת לאכלה ביום טוב ואיכא דאמר מאי עם יציאתה נגמרה עם יציאת כולה נגמרה עם יציאת כולה אין אבל רובה לא ולאפוקי מדר' יוחנן גופא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן בחלב ר' יעקב אומר אם היו מעורות בגידין אסורות מאן תנא להא דת"ר [ב]האוכל מנבלת עוף טהור ה)מן השלל של ביצים מן העצמות ומן הגידין ומן הבשר שנתלש מן החי טהור מן האשכול של ביצים מן הקורקבן ובני מעיין או שהמחה את החלב וגמעו טמא מאן תנא מן השלל של ביצים טהור אמר רב יוסף דלא כרבי יעקב דאי כר' יעקב האמר אם היו מעורות בגידין אסורות אמר ליה אביי ממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי יעקב התם אלא לענין אסורא אבל לענין טומאה לא וכי תימא לענין טומאה נמי נגזור אפושי טומאה הוא ואפושי טומאה מדרבנן לא מפשינן ואיכא דאמרי מאן תנא מן האשכול של ביצים טמא אמר רב יוסף ר' יעקב היא דאמר אם היו מעורות בגידין אסורות א"ל אביי ממאי דאשכול מהנך דתליא באשכול דלמא אשכול גופיה וכי תימא אשכול גופיה מאי למימרא מידי דהוה אקורקבן ובני מעיין דאע"ג דבשר נינהו כיון דאיכא אינשי דלא אכלי איצטריך לאשמועינן הכא נמי כיון דאיכא אינשי דלא אכלי איצטריך לאשמועינן [ב]ת"ר כל שתשמישו ביום ד)נולד ביום כל שתשמישו בלילה נולד בלילה כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה נולד בין ביום ובין בלילה כל שתשמישו ביום נולד ביום זו תרנגולת כל שתשמישו בלילה נולד בלילה זו עטלף כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה אדם וכל דדמי ליה אמר מר כל שתשמישו ביום נולד ביום זו תרנגולת למאי נפקא מינה לכדרב מרי בריה דרב כהנא דאמר רב מרי בריה דרב כהנא [ג]בדק בקנה של תרנגולין מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה מותרת והלא בדק אימר לא בדק יפה יפה ואפילו בדק יפה אימר יצתה רובה וחזרה הואי וכדר' יוחנן איני והא אמר ר' יוסי בן שאול אמר רב בדק בקנה של תרנגולת מערב יו"ט ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה אסורה התם בדספנא מארעא אי הכי דרב מרי נמי אימא מארעא ספנא בדאיכא זכר בהדה בדאיכא זכר נמי אימא מארעא ספנא אמר רבינא גמירי כל היכא דאיכא זכר לא ספנא מארעא ועד כמה אמר רב גמדא משמיה ה)ד)דרב כל היכא

דשמעה

ומצא בה ביצים גמורות וכו' ר' יעקב אומר אם היו מעורות בגידין אסורות. תימה כיון דגמורות כיצד היו מעורות[א] ופירש הקונטרס דגמורות קאי אחלמון אבל לא נתקשה עדיין הספופרת מבחוץ רק הקרום על כן קאי רבי יעקב וקאמר אם היו מעורות ולפי הספרים דלא גרסי גמורות ניחא והכי גרסינן ומצא בה ביצים מותרות לאכלן בחלב רבי יעקב אומר כו':

דשמעה

דפחיא. כמו דפעיא(ה). הנולדים מן התרנגולת חיה שפועה בלידתה: **פשיטא.** דמקח טעות הוא דהא בהדיא אמר ליה דפחיא: **דצריבן.** לשון מבושלות כל צרכן כמו צרבת (ויקרא יג) כויה ובשול: **ונפקא מינה.** בין מאן דבעי להו לאכילה בין מאן דבעי להו לאפרוחים: **למיתבא ליה דביני ביני.** להחזיר לו דמי מעלה שבין ביעי דפחיא לביעי דשחוטה. ואי בעי להו לאכילה אין המקח בטל דהא בני אכילה נינהו אלא שאלו יפים מהם ויחזיר לו דמי מעליותן: **קא משמע לן.** רבי אמי דסתם מאן דבעי ביעי דפחיא לאפרוחים בעי להו ואין אלו שוין לו כלום: **דדכרא.** שילדתן תרנגולת מתרנגול ולא נתחממה מן הקרקע לקולטן בלא זכר: **דספנא מארעא.** מתחממת בקרקע ויולדת ביצים ואותן ביצים אין מגדלות אפרוחים: **ספנא.** קולטת ביצים כשמתעפרת בקרקע. ובסמוך לקמן אמר כל היכא דאיכא זכר לא ספנא מארעא כלומר אינה קולטת ביצים מן הקרקע אלא מן הזכר. ואינו אלא לשון ספוני טמוני חול (דברים לג): **עם יציאת רובה נגמרה.** ולענין י"ט אתמר דאם יצתה רובה מערב י"ט וחזרה בתוך מעיה וילדתה בלילה מותרת דהויא לה כאילו נולדה מאתמול: **כדרבי יוחנן.** דאמר לקמן הכי: **ואי בעית אימא.** רב לאפוקי מדר' יוחנן אתא ועם יציאתה דקאמר עם יציאת כולה ולמעוטי יציאת רובה: **מעורות.** מחוברות: **נבלת עוף טהור.** מטמאה האוכלה לטמא בגדים שהוא לבוש בשעת בליעתה ואין לה טומאת מגע ומשא ובמסכת נדה (דף נא.) ילפינן לה. והאוכל אחד מן הדברים הללו ממנה: **מן השלל של ביצים.** כשהן כבושין ושלולין וקבועין בשדרה כלומר האוכל אותם ביצים בעודן מעורין בגידין: **מן הגידין.** וקסבר אין בגידין בנותן טעם(ו): **שלל.** בשט"א כמו שלל של כובסין (שבת דף מח:): **בשר שנתלש מן החי.** לאו נבלה היא: **מן האשכול.** מבשר השדרה שהביצים אדוקים שם: **שהמחה את החלב.** התיך את השומן וגמעו טמא. ובהעור והרוטב (חולין דף קכ.) פרכינן והא אכילה כתיבה ביה(ז) ואמר רבי שמעון בן לקיש הנפש(ח) לרבות את השותה והכא כתיב ונפש אשר תאכל נבלה(ט) ובנבלת עוף טהור מתוקם בת"כ(י): **מאן תנא מן השלל של ביצים טהור.** אלמא לאו בשר הוא דלא כר' יעקב: **אלא לענין אסורא.** דאע"ג דלאו בשר נינהו אסר לה מדרבנן הואיל וקרובים להיות בשר ואיכא למגזר משום בשר בחלב אבל לענין טומאה לא דלאו בשר נינהו דלטמו: **וכי תימא לענין טומאה (א) נגזור.** דלטמו מדרבנן כי היכא דגזרינן לענין איסורא: **אפושי טומאה הוא.** דאיכא הפסד טהרות: **ואפושי טומאה מדרבנן לא מפשינן.** ואע"פ שגזרו בטומאות במקומות הרבה ליכא למימר הכא נמי נגזור דלא ניחא לן דלפשו בטומאות: **ואיכא דאמרי.** דאשכול דסיפא הוה משמע ליה לרב יוסף ביצים המעורות בגידין ושלל הוה משמע ליה שאינן מעורות כל כך כמו אותן הגמורות קרובות לצאת בהן קליפה הלבנה שאינם דבקות יפה אלא מעט: **מאשכול גופיה.** בשר הדבוק בשדרה והביצים אדוקין בו: **נולד ביום.** נקבותיו יולדות ביום: **עטלף.** קלב"א שורי"ץ בלע"ז: **מערב יום טוב.** בין השמשות דשוב לא ילדה אלא בלילה: **השכים.** קודם עלות השחר. והאי דנקט בדק רבותא קמ"ל דאע"ג דבדק ולא מצא דליכא למתלייה בנולדה בחול אפילו הכי מותרת דסמכינן אברייתא דקתני כל שתשמישו ביום נולד ביום והא ודאי לא ילדתו בלילה: **אימר יצתה רובה וחזרה הואי.** ואע"ג דמילתא דלא שכיחא היא מגו דפשיטא לן דאינה יולדת בלילה תלינן בה: **בדספנא מארעא.** והיא יולדת אף בלילה: **אי הכי.** דיש יולדת בלילה: **דרב מרי.** היכי שריא אימא מארעא ספנא וילדה בליל יום טוב:

דשמעה

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"א], ב) בכורות ח., ג) [בבכורות איתא יולד וכן בכל נולד דהכא איתא שם יולד], ד) [צ"ל רבא עיין בב"ק עב ע"א וכן הגיה בעל סדה"ד], ה) [עי' ישעיה מב עירובין עה:], ו) [פסחים כב.], ז) [ויקרא ז], ח) [שם], ט) [שם יז], י) [אחרי פרק יב],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וכי תימא לענין טומאה נמי נגזור:

גליון הש"ס

גמ' מן השלל של ביצים. עיין מנחות דף ע ע"א תוס' ד"ה ביצי נבילות: שם אמר רב גמדא משמי' דרב. נ"ל רבא. סדר הדורו' בהקדמ' אות ד':

לעזי רש"י

בשט"א. הכלבה (תפירה גסה). קלב"א שורי"ץ. עטלף.

מוסף תוספות

א. [ד]א"כ הם בלא קליפא לבנה, ואמאי קרי לה גמורות. תר"פ.

עין משפט נר מצוה

מז א טוש"ע א"ח סי' תקיג סעיף ו:

מח ב מיי' פ"ג מהל' שאר אבות הטומאה הלכה י:

מט ג טוש"ע א"ח סי' תקיג סעיף ו:

רבינו חננאל

דפעיא למאן, והבו ליה ביעי דשחוטה, ואמר ר' אמי מקח טעות הוא והדר. ואמרינן פשיטא, מהו דתימא האי לאכילה בעי להו, והאי דקאמר דפעיא משום (דצריכין) [דצריבן] טפי, למאי נפקא מינה למיתבא ליה דביני ביני, קמ"ל. ההוא דאמר ביעי דדיכרא למאן, והבו ליה ביעי דספנא מארעא, וא"ר אמי מקח טעות הוא והדר. **איכא דאמרי** מאי עם יציאתה נגמרה, עם יציאת כולה אין, עם יציאת רובה לא. ולאפוקי מדר' יוחנן דאמר ביצה שיצאתה רובה מערב יום טוב וחזרה מותרת לאוכלה ביו"ט. **תניא** השוחט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן ביו"ט. **גופא** השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן בחלב. ר' יעקב אומר אם היו מעורות בגידין אסורות. פירוש, כלומר בשר הם. **והתניא** האוכל מנבלת עוף טהור מן השליל של ביצים מן העצמות ומן הגידים ומן הבשר שנתלש מן החי טהור. הנה השליל של ביצים אע"פ שהוא מעורה בגידים טהור, כלומר אינו בשר. ואוקימנא דלא כר' יעקב. אבל האוכל מן האשכול של ביצים ומן הקרקבן ומבני מעים או שהמחה את החלב וגמעו טמא, ופשוטה היא. **אפושי**, פירוש להרבות. **ת"ר כל שתשמישו ביום יולד ביום**, תרנגולת. תשמישו בלילה יולד בלילה, עטלף. תשמישו בין ביום בין בלילה יולד בין ביום בין בלילה, אדם וכל מילי. למאי נפקא מינה לכדרב מארי, דאמר בדק בקינה של תרנגולים מעיו"ט ולא מצא בה ביצה ובשחר השכים ומצא בה ביצים מותרות, אימר יצתה רובה וחזרה הואי, וכר' יוחנן. איני והאמר ר' יוסי בן שאול אמר רב בדק בקינה של תרנגולת מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה, ובשחר השכים ומצא בה ביצה אסורה. ואוקימנא התם בדספנא בארעא. אמר רבינא גמירי כל היכא דאיכא זכר ואפילו בחצר אחרת ושמעה קליה בימּמא לא ספנא מארעא.